

Posudek diplomové práce

Ulriky Nišpónské *Literatur intermedial. Untersuchungen zu Texten von Heinrich Böll und Thomas Glavinic*

FF UK Praha, 2007, 108 str. (s. 95nn obr. příloha)

Cílem práce je aplikovat na rozbor literárních textů hledisko „intermediality“, jemuž se teorie médií věnuje intenzivněji teprve v posledních 15-20 letech. Je tedy zdůvodněné, že zhruba polovinu práce představuje shrnutí dosavadního bádání v tomto směru: jeho dějin, hlavních metod, popř. představitelů.

Kap. 1 sleduje vztah literatury k ostatním médiím v historickém průřezu: (1.1.) od antiky (Platon aj.) až po (poněkud vágně definovanou) „modernu“ (mj. Lessing, Wagner) – zde mohla být zmíněna barokní „mediálně smíšená“ forma *carmen figuratum*, na niž navazuje avantgardní kaligram aj. – viz obr. 6 (Döhl) v Příloze; (1.2.) avantgarda, zejm. s techniky montáže, koláže, využití fotografie a filmu, kombinace textu a obrazu (zde, s. 16n, by si zasloužila zmínky forma „obrazové básně“ v českém poetismu a dadaismu); v citátu z Edschmida na s. 14 je chyba: *Geschichte* → spr. *Gesichte*; (1.3.) postmoderna, zvl. z hlediska jejích reakcí na nová technická média od filmu až po internet; věcně: větu „*Die Transformation des Hörspiels ins Schallspiel betraf [...] Reinhard Döhl, Gerhard Rühm u.a.*“ by bylo třeba buď vysvětlit, nebo vynechat.

Kap. 2 podává shrnutí různých přístupů k otázce médií a intermediality – od McLuhana přes Luhmanna aj. až po práce z posledních let. – Zde je však třeba říci, že náročné pojmosloví a argumentace shrnovaných teorií jsou místy reprodukovány skoro nesrozumitelně (např. s. 28n, 33 aj.).

Kap. 3 vysvětluje konkurenční, část se překrývající pojmy „intertextuality“ a „intermediality“, zvl. na základě teorií J. Kristevové a G. Genetta; konstatuje se tu ovšem, že dosud nepanuje jednota v definování samotného pojmu „médií“ (44).

Kap. 4 analyzuje z titulního hlediska nekonvenční „kriminální“ román Th. Glavinice *Der Kameramörder*, jehož hlavním tématem není odhalení zločinu, nýbrž role médií při vyšetřování. Konstatuje se, že tato próza do jisté míry simuluje techniky filmu; v exkurzech se odkazuje na Antonioniho film *Blow up*, Holzovy-Schlafovy prozaické experimenty aj.; v pasážích o „kamerové perspektivě“ ovšem chybí odkaz na známou lit. techniku „oka kamery“ (*camera eye*), uplatňovanou ve franc. „novém románu“ (Robbe-Grillet aj.); tvrzení, že v G-ově románu „chybí také střih“ (59), se mi zdá v rozporu s konstatováním o „rychlém střídání obrazů“ na s. 63. Dochází se k závěru, že v popisovaném románu nejde o „intermediální konstelaci“, nýbrž pouze o „tematizaci médií“ (64).

Kap. 5 rozebírá z titulního hlediska Böllův román *Die verlorene Erbe der Katharina Blum* a jeho filmové zpracování (Schlöndorff / von Trotta). Jde o solidní interpretaci příběhu a postav na pozadí histor. vlny terorismu a mediálních reakcí na ni. Teoretické teze shrnuté v předchozích kapitolách jsou zde (stejně jako u Glavinice) většinou vhodně aplikovány na rozboru textu. Dobře jsou popsány rozdílné výrazové prostředky literatury a filmu a s tím související posuny scénáře oproti knižní verzi. Nerozumím však závěru 3. odst. s. 82: „... *und man spricht über ein Intermedialitätskonzept*“ – znamená to, že se prvky „intermediality“ objevují ve scénáři, knižní verzi, nebo v obojím? Věcná chyba: „nová věcnost“ je posunuta do 19. stol. (73; celou tu zmínku by bylo bývalo lépe vypustit).

Německé i české resumé je dostačující, obrazové přílohy jsou vhodným, ač ne vždy nepostradatelným doplňkem práce.

Celá práce svědčí o důkladné přípravě, pokud jde o studium sekundární literatury (seznam, s. 88-94, obsahuje přes 100 titulů, arci včetně mnoha, které nejsou v práci přímo využity), a kap. 2-3 o schopnosti diplomantky adekvátně analyzovat literární text z vytčeného hlediska. Co do filologické techniky nelze práci nic závažného vytknout.

Hlavní nedostatky práce vidím ve dvou bodech:

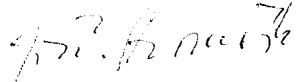
1. Výklad, popř. reprodukování cizích teoretických koncepcí je, jak jsem už podotkl, místy, zvl. v kap. 2, málo srozumitelný až nesrozumitelný – nedovedu si např. nic počít s výrazy jako „*Das Medium der Differenz*“ (35 – v jakém smyslu může být diference médiem?) nebo větami jako „*Paech geht davon aus, dass das ‚Wiedereinschreiben‘ eines Mediums als Form in eine andere Form als eine Form oder Figur unterscheidbar sind, bzw. diese Unterscheidung muss selbst figurieren, oder in diesem Medium/Form-Verhältnis selbst intervenieren*“ (33). – Je možné, že takové zbytečně komplikované formulace mají příčinu v bodě následujícím, tj. v nedostatečném zvládnutí jazyka.

2. Němčina práce je plná chyb gramatických, slovosledných, vynechávek členu nebo určitého slovesa, nesprávných vazeb předložkových nebo volby synonym, vyšínutí z vazby (namátkou: s. 7, 24, 26, 28, 37, 44, 67, 72, 75), prohřešků proti správné interpunkci atd. Některé věty jsou stěží srozumitelné čistě jazykově (leďa při „zpětném překladu“ do češtiny či slovenštiny) – opět to platí hlavně pro kap. 2-3, viz zvl. s 28-33; v kap. 4-5 už je jazyk lepší, byť ne bezchybný; nejzjevnější chyby jsem vyznačil ve svém exempláři. Po jazykové stránce tedy předložený text nemá úroveň požadovanou a obvyklou u diplomových prací.

Při celkovém hodnocení práce je nicméně třeba přihlídnout k tomu, že diplomantka si odvážně zvolila velmi náročné téma z nové vědní oblasti, která u nás ještě není dostatečně rozpracována. Tento pokus, byť ne ve všech ohledech úspěšný, je sám o sobě záslužný. Proto práci i přes uvedené výhrady

doporučuji k obhajobě.

Praha 30.12.07

Prof. PhDr. Jiří Stromšík, CSc.